

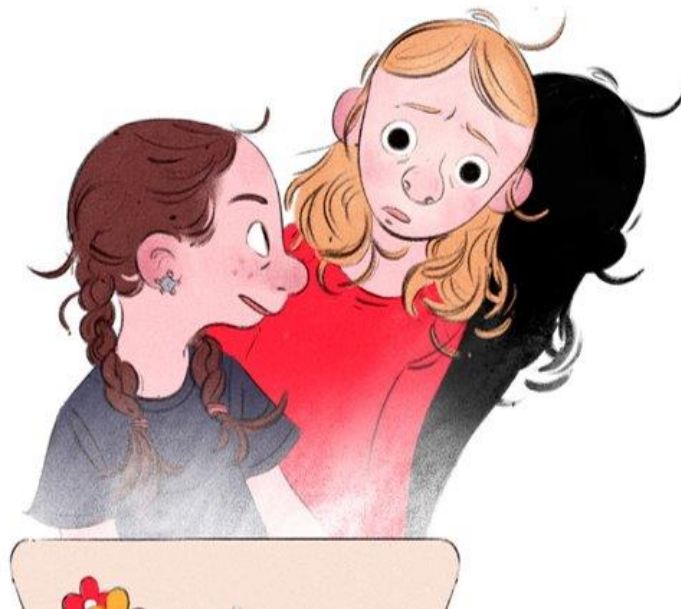


Bekymringsfull og skadelig seksuell atferd

Rona Eriksen Andersgaard, spesialrådgiver, RVTS Øst

Problematisert og skadelig seksuell atferd (PSA/SSA)

«Seksuell handling utført av barn og ungdom under 18 år som er utviklingsmessig upassende, kan være skadelig mot seg selv eller andre eller støtende mot andre barn, ungdom eller voksne» (Hackett, 2014)



Begrepsbruk/språk

- Fokusere på handling fremfor person
- Sunn – versus vanlig seksualitet
- Beskriver atferd fremfor å definere atferd:
 - Bekymringsfull, problematisk, skadelig
- Utøver og utsatt versus overgriper og offer
- Unngå:
 - Sammensatte ord som ender med -porno: barneporno, hevnporno osv.



Trafikklyset

- Et verktøy som kan brukes til å vurdere barn og unges seksuelle atferd
- Deler atferden i tre kategorier: sunn, problematisk og skadelig
- Hjelper oss med hvordan vi kan identifisere, vurdere og respondere
- En guide, ingen fasit, kontekstavhengig
- Finnes digitalt
<https://www.seksuellatferd.no/trafikkllys/>



Sunn seksuell atferd

- Gjensidig
- Samtykke
- Aldersadekvat utforskning og utprøving
- Intensjon om ikke-skade
- Lek, moro
- Ingen maktforskjell (styrke, status, kognitivt, alder)
- Stor bredde i hva som anses som vanlig og sunt
- Vår egen seksualitet ikke fasit for andre



Sunn seksuell atferd

Eksempler på sunn seksuell atferd

Barn opp til 5 år

- Stryker på kroppen og berører kjønnsorgan
- Leker “doktorlek”
- Ønsker å berøre kjønnsorgan på andre barn

Barn 5 – 9 år

- Onanerer
- Økt interesse for voksen seksualitet (spør om hvordan barn lages)
- Økt behov for privat sone rundt egen kropp

Barn 9 – 12 år

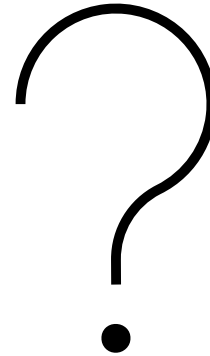
- Bruker seksuelt språk
- Kyssing med jevnaldrende
- Onanerer
- Vise frem kroppen sammen med jevnaldrende

Barn 13 – 18 år

- Interesse for erotikk og porno
- Onanerer
- Seksuelle handlinger sammen med andre
- Samtykker til oralsex og samleie (f.o.m 16 år)

Bekymringsfull seksuell atferd

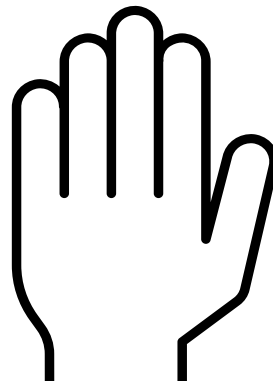
- Atferden samsvarer ikke med aldersmessig og utviklingsmessig modenhet
- Atferden utmerker seg mht. intensitet og hyppighet
- Den seksuelle handlingen er uvanlig
- Usikkerhet knyttet til gjensidighet (samtykke, ønske og maktforskjell)
- Den seksuelle atferden kan være ok, men utøves i upassende situasjon/relasjon



Barn opp til 5 år	Barn 5 – 9 år	Barn 9 – 12 år	Barn 13 – 18 år
• Ønsker å berøre kjønnsorgan på andre barn • Opptatt av voksen seksuell atferd • Bruker voksent språk om sex	• Onanerer sammen med andre • Bruker voksent språk på sex (pule, knulle, sexy, bakfra mm.) • Språk og tekst med seksuelt truende innhold	• Mobbing, plaging og seksuell trakassering • Detaljkunnskap som ikke er aldersadekvat om seksuelle handlinger • Kunnskap om porno	• Overdrevent opptatt av sex og seksualitet • Overdrevent opptatt av pornografi • Deler privat informasjon med andre ukritisk • Invaderer andres personlige grenser • Usikker sex, sex med fremmede, seksuell debut (vurderes ut fra alder)

Skadelig seksuell atferd

- Forskjell på maktforhold, modningsnivå og alder mellom de involverte
- Bruk av trusler eller tvang
- Manglende samtykke
- Atferden er preget av hemmelighold
- Atferden øker selv om den blir forsøkt stoppet
- Den som har blitt utsatt er preget av negative følelser
- Atferden bærer preg av å være overdreven, hemmelighetsfull, grenseoverskridende, tvangspreget, regredierende eller truende



Barn opp til 5 år	Barn 5 – 9 år	Barn 9 – 12 år	Barn 13 – 18 år
• Intens onanering • Etterlikner forspill eller seksuell atferd i lek • Penetrering med objekter ifb lek. • Tvinge andre barn til å delta i seksuell lek	• Målbevisst onanering foran andre • Snike seg inn på rom hvor andre barn sover for å gjennomføre seksuell lek • Etterlikne seksuell aktivitet utenfor modenhetsnivå, eksempelvis oral sex	• Utnytting av andre i seksuell lek • Seksuell aktivitet som samleie eller oral sex • Sende nakenbilde eller seksuelt provoserende materiale • Målbevisst onanering for andre	• Tvangsmessig eller offentlig onanering • Fornedre eller blamere seg selv seksuelt • Lokke og tvinge andre til seksuell aktivitet • Seksuell trakassering eller tvungen seksuell kontakt • Seksuell omgang med dyr

Øvelse, plasser i Trafikklyset

- Maja (7 år) forteller læreren sin at hun har sett Ole (12 år) har tatt på tissen til bestevenninnen hennes, Nora (7 år)
 - Pias venninne forteller miljøarbeider at Pia (16 år) trenger p-piller fordi hun vil ha sex med kjæresten sin på 15 år. De har vært sammen lenge
 - Sander (10 år) forteller at han chatter mye med en spillvenn på Roblox og at han har fått mange gratis robux (spillpenger) av han
-

Kritisk bruk av Trafikklyset

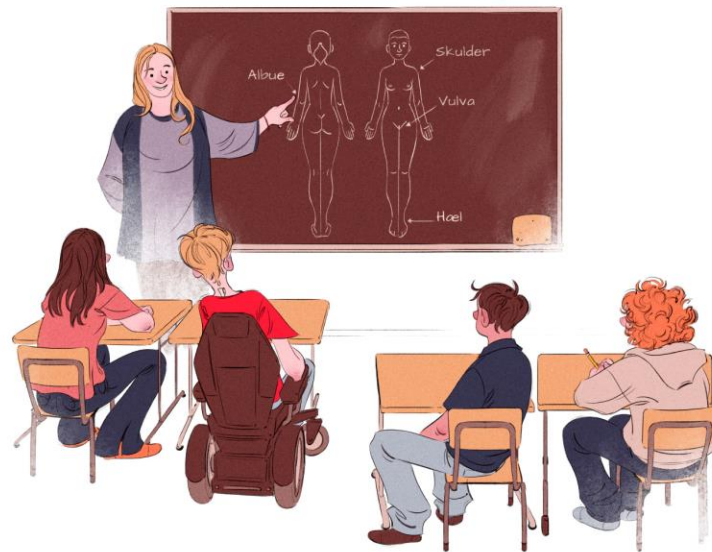
- Trafikklyset ble utviklet for over 20 år siden
- Beskriver i liten grad atferd knyttet til teknologi, sosiale medier, internett og KI
- Samme handling kan bety helt ulike ting, avhengig av barnets historie, utvikling, intensjon og sammenheng
- Barns seksuelle utvikling påvirkes av en rekke faktorer – biologiske, psykologiske og sosiale



-
- Barnet påvirkes av:
 - personlighet og modning
 - foreldrenes holdninger
 - kulturen barnet vokser opp i
 - det sosiale miljøet
 - Voksne kan ha en tendens til å overtolke enkelthendelser
 - Trafikklyset er best egnet som:
 - en hjelp til å starte en faglig diskusjon
 - ikke som et verktøy som alene avgjør alvorlighetsgraden



Hvordan møter vi barn og ungdom med SSA problematikk?



Viktige prinsipper i arbeid med SSA

- **Forstå kontekst:** ikke bare fokusere på den skadelige seksuelle atferden
- **Tryggingstiltak for alle involverte:** sikkerhet, trygghet, tilsyn, kartlegge styrker/sårbarhet
- **Styrkebasert oppfølging med fokus på utvikling og mestring:** trygg omsorgsbasis, opplæring/veiledning, sosial støtte, beskyttende faktorer, behandling
- **Samhandling mellom tjenestene:** dele informasjon og bli enige om hvem som skal, og kan, gjøre hva

Ofte komplekse saker

Typisk individuelle faktorer:

- Tilknytningsvansker
- Reguleringsvansker
- Lærevansker
- Konsentrasjonsvansker
- Autismespekterforstyrrelser
- Sosiale vansker

Situasjonelle forhold:

- Ca. 2/3 har levd med/lever med omsorgssvikt
- Ca. 1/3 har opplevd egne seksuelle overgrep eller vært vitne til skadelig/lite hensiktsmessig seksualitet i hjemmet (omfanget er høyere når utøver er yngre og/eller jente)

NB: Det er også noen som utsetter andre uten å ha merkbare sårbarhetsfaktorer

-
- Mange potensielle årsaker:
 - Eksperimentering som ble grenseoverskridende
 - Reaksjon på å ha blitt utsatt for noe selv
 - Etter eksponering for porno eller sett andre ha sex
 - Impulsive handlinger eller ingen klar årsak
 - Ofte er den utsatte noen utøver kjenner (familie, venner, bekjente)
 - Sakene må ofte forstås i en større sammenheng og ikke begrenses til en enkel handling
 - Skadelig seksuell atferd mellom søsken starter tidligere, varer lengre og er grovere
-

Ressurser fra RVTS (www.rvtsost.no)

- Samtaleverktøy:

- Play it right – fra ca 12 år
- Let`s picture it – fra ca 10 år

- Nettressurs:

- www.seksuellatferd.no

- Kompetanseheving i personalgruppen:

- Snakkemedbarn.no
- "Hva kan jeg si?" – podcast

- Kurs:



- Kurs I Reperasjonsarbeid
- Utredning av barn med skadelig seksuell atferd (AIM under og over 12 år, Skadelig seksuell atferd på internet)
- Skadelig seksuell atferd på digitale flater
- Digitalt grunnkurs - Forstå seksuell atferd hos barn og unge

